

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

« Έκθεση για την πρακτική άσκηση στη μεταφραστική εταιρία
Στασιμιώτη Μαρία »

Ονοματεπώνυμο: Βασιλική Σμάνη

Αριθμός μητρώου: Ε2016309

Επιτροπή Εποπτείας:

Βιλελμίνη Σωσώνη, επίκουρη καθηγήτρια

Μαρία Τσίγκου, επίκουρη καθηγήτρια

Σωτήριος Λίβας, αναπληρωτής καθηγητής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.Εισαγωγικά σχόλια.....	3
2. Πλαίσιο της πρακτικής άσκησης.....	6
3. Μεταφραστικές δυσκολίες.....	7
4. Μεταφραστικά εργαλεία.....	13
5. Ποιοτικός έλεγχος.....	18
6. Ο ανθρώπινος παράγοντας.....	20
7. Συμπεράσματα.....	22
8. Βιβλιογραφικές αναφορές.....	24

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Μολονότι η μετάφραση έχει αποτελέσει από την αρχαιότητα ανάγκη και πνευματική δραστηριότητα του ανθρώπου, η παγίωσή της ως επιστημονικού κλάδου έλαβε χώρα σχετικά πρόσφατα. Παλαιότερα θεωρούνταν είδος τέχνης εξαρτώμενο αποκλειστικά από τη συγγραφική ικανότητα και το γλωσσικό ένστικτο του μεταφραστή. Όμως, στα τέλη του εικοστού αιώνα και μέσα από τη συστηματική μελέτη της γλώσσας, εμφανίστηκε μια μεταφραστική θεωρία γλωσσολογικής κατεύθυνσης, η οποία με τη σειρά της οδήγησε στην εδραίωση του κλάδου της μεταφρασεολογίας ως νέου ακαδημαϊκού αντικειμένου. Η τελευταία μελετά συστηματικά την πολυεπίπεδη διαδικασία της μετάφρασης, τους μηχανισμούς που χρησιμοποιούνται για την πραγμάτωσή της, καθώς και άμεσα συσχετιζόμενες έννοιες όπως αυτή της ισοδυναμίας. Επιπλέον, η εκπαίδευση μεταφραστών στα πανεπιστήμια αποτελεί πλέον πραγματικότητα, ενώ έχουν γραφτεί εγχειρίδια για την καθοδήγηση των μεταφραστών, για την αξιολόγηση της ποιότητας των μεταφρασμάτων και τον ποιοτικό έλεγχο στον οποίο θα πρέπει να υποβάλλονται.

Παρά το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η ταχεία εξέλιξη του κλάδου των Μεταφραστικών Σπουδών και παρότι η σημασία του είναι αδιαφιλονίκητη ως προς την ορθή κατάρτιση των μαθητευομένων πάνω στο αντικείμενο, σημαντική θέση κατέχει επίσης η πρακτική εξάσκηση στη διαδικασία του «μεταφράζω», καθότι η θεωρητική κατάρτιση δεν δύναται να καλύψει από μόνη της το σύνολο των προβληματισμών που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια του μεταφραστικού έργου (Baker, 1992:2). Όταν το τελευταίο λαμβάνει χώρα, πολλές φορές χρειάζεται η προσαρμογή ή ο συνδυασμός κάποιων μεθόδων που θεωρούνται οδηγοί για την πραγματοποίησή του, ενώ υπάρχουν και περιπτώσεις κατά τις οποίες ο μεταφραστής καλείται να αυτοσχεδιάσει αποκλίνοντας από τη θεωρία, όταν η εφαρμογή της δεν μπορεί να εξασφαλίσει άρτιο αποτέλεσμα. Αυτό συμβαίνει διότι η μεταφραστική δραστηριότητα, όπως προαναφέραμε, προϋπήρχε της μεταφρασεολογίας, πράγμα που σημαίνει ότι η τελευταία στοχεύει κυρίως στο να δώσει απάντηση στο ερώτημα του τί είναι τελικά η μετάφραση, σκιαγραφώντας την πορεία της, ιστορικά αλλά και εξελικτικά. Συνεπώς, είναι αυτονόητο ότι δεν δύναται να καλύψει όλες τις πιθανές περιπτώσεις προβλημάτων αφού αυτές είναι αμέτρητες και διαφέρουν ανάλογα με τα γλωσσικά ζεύγη και τις ιδιαιτερότητες που εμφανίζει κάθε κείμενο, ενώ στις

δυσκολίες προστίθεται ότι η γλώσσα είναι ένας ζωντανός μηχανισμός που μεταβάλλεται αδιάκοπα, οπότε οι θεωρίες ενδέχεται να αποδειχθούν αναχρονιστικές ή ελλιπείς σε ορισμένες περιπτώσεις.

Μέχρι εδώ έχει γίνει μία απόπειρα περιγραφής του χάσματος που αναπόφευκτα υπάρχει ανάμεσα στη θεωρία της μετάφρασης και τη μετάφραση στην πράξη. Σκοπός όμως αυτής της εισαγωγής είναι να καταδείξει τη σημασία που έχει για κάθε εκπαιδευόμενο μεταφραστή η πρακτική άσκηση σε επαγγελματικό πλαίσιο. Αξίζει λοιπόν να αναφερθούμε στη διαφορά ανάμεσα στη μεταφραστική διαδικασία που λαμβάνει χώρα σε ακαδημαϊκό πλαίσιο και εκείνη που γίνεται με σκοπό να καλύψει τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Φυσικά, υπάρχει αξιοσημείωτη απόσταση μεταξύ των δύο συνθηκών. Μια μετάφραση που πραγματοποιείται στο πλαίσιο ακαδημαϊκών υποχρεώσεων των φοιτητών τείνει να πραγματοποιείται εντός ελαστικού χρονικού περιθωρίου. Επιπλέον, η έκταση της εργασίας που ανατίθεται είναι συγκεκριμένη και αποσκοπεί στο να δώσει στον εκπαιδευόμενο τη δυνατότητα να επεξεργαστεί επαρκώς το κείμενο με στόχο πάντα την βελτίωσή του στη διαδικασία μεταφοράς μηνυμάτων από γλώσσα σε γλώσσα. Αυτές οι συνθήκες δεν είναι δεδομένες όταν η μετάφραση τελείται σε επαγγελματικό πλαίσιο. Πάντως, ο κύριος παράγοντας που διαφοροποιείται από τη μια περίπτωση στην άλλη είναι ο σκοπός της μεταφραστικής διαδικασίας, που στην πρώτη περίπτωση είναι η βελτίωση του εκπαιδευόμενου μεταφραστή *per se*, ενώ στην άλλη, η άμεση κάλυψη των αναγκών του προσώπου που χρειάζεται το μεταφρασμένο κείμενο.

Ως εκπαιδευόμενη στο αντικείμενο της μετάφρασης και σε σχέση με τα παραπάνω, κρίθηκε απαραίτητη η ενασχόλησή μου και με το πρακτικό επίπεδο του μεταφραστικού έργου. Έως τότε, η επαφή που είχα με το αντικείμενο της μετάφρασης ήταν ως επί το πλείστον θεωρητική, ενώ το είδος των κειμένων με τα οποία είχα ασχοληθεί ανταποκρινόταν περισσότερο στην ανάγκη για εξάσκηση στο αντικείμενο, παρά στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Με στόχο την κατάρτισή μου στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών *«Επιστήμη της Μετάφρασης»*, επιλέχθηκε ως θέμα της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας η πρακτική άσκηση σε μεταφραστικό γραφείο. Σε δεύτερο χρόνο συντάχθηκε ένα portfolio με μεταφράσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της πρακτικής και θεωρήθηκαν ως οι πλέον αντιπροσωπευτικές του συνολικού έργου που πραγματοποιήθηκε κατά την πρακτική άσκηση. Εκτός αυτών, στην παρούσα έκθεση περιγράφεται ο φορέας στο πλαίσιο του οποίου εκπονήθηκε η πρακτική άσκηση, τι είδους εργασίες

πραγματοποιήθηκαν, τι χρονικοί περιορισμοί υπήρχαν και ποια ήταν η συμβολή των διαθέσιμων μεταφραστικών εργαλείων. Επίσης, γίνεται αναφορά κάποιων από τις εμπειρίες που αποκτήθηκαν μέσω αυτής. Η αναφορά σε καθένα από τα παραπάνω ζητήματα συνοδεύεται και από ένα σύντομο σχολιασμό, ενώ όπου κρίνεται απαραίτητο γίνεται παράθεση παραδειγμάτων. Η παρούσα έκθεση συνοδεύει το portfolio των μεταφράσεων που ολοκληρώθηκαν για τους σκοπούς της πρακτικής και ακολουθείται από έναν φάκελο με τα πρωτότυπα κείμενα, τα οποία είναι αριθμημένα σε αντιστοιχία με τα μεταφράσματα του πρώτου φακέλου.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιήθηκε στο μεταφραστικό γραφείο της κας Μαρίας Στασιμιώτη, που στεγάζεται στην Κέρκυρα. Οι συνθήκες εργασίας υπήρξαν ευνοϊκές, καθώς πρόκειται για επαγγελματικό χώρο στον οποίο δεν εργάζονται άλλα άτομα πέραν της ίδιας, γεγονός που διευκόλυνε τη συνεργασία διότι δεν μεσολάβησαν τρίτοι σε οποιαδήποτε διαδικασία ως προς τις μεθόδους που έπρεπε να ακολουθηθούν ή τις απαραίτητες διορθώσεις. Τις περισσότερες ημέρες εργαζόμασταν παράλληλα, αλλά υπήρξαν κάποιες μέρες που βρισκόμουν μόνη στο χώρο, καθώς η κα Στασιμιώτη βρισκόταν εκτός Κέρκυρας για επαγγελματικούς λόγους. Κατά τη διάρκεια αυτών των ημερών η ανάθεση έργου και η συνεννόηση για την πρόοδό του γινόταν ανελλιπώς εξ αποστάσεως. Επίσης, το γεγονός ότι κάποιες μέρες βρισκόμουν εκεί έκανε την πρακτική να προσομοιάζει ακόμα περισσότερο με εργασία σε μεταφραστικό γραφείο, καθώς μου δόθηκε η ευκαιρία να έρθω η ίδια σε συνεννόηση με πελάτες για τους οποίους είχα αναλάβει κάποιες μεταφράσεις.

Το συγκεκριμένο γραφείο συνεργάζεται με εξωτερικούς μεταφραστές και αναλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εργασιών, δηλαδή μεταφράσεις, επιμέλεια κειμένων (proofreading), μετα-επιμέλεια (post-editing), και οργάνωση έργου (project management) για χάρη εταιρίας που εδράζεται στο εξωτερικό. Οι εξωτερικοί συνεργάτες αναλαμβάνουν την μετάφραση και επιμέλεια κειμένων σε ζεύγη γλωσσών που δεν περιλαμβάνουν ελληνικά- αγγλικά, ελληνικά- γερμανικά, αλλά ενίοτε και σε αυτά όταν υπάρχει εξαιρετικά μεγάλος φόρτος εργασίας. Επίσης, το γραφείο εργάζεται για άτομα και εταιρίες που βρίσκονται εντός, αλλά και εκτός Κέρκυρας, που σημαίνει ότι συνεννόηση γίνεται άλλοτε με φυσική παρουσία των ενδιαφερομένων και άλλοτε εξ αποστάσεως. Η πρακτική άσκηση είχε διάρκεια περίπου δύο μηνών, αρχίζοντας από τις 15 Οκτωβρίου του 2017 και με ημερομηνία τερματισμού τις 20 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους. Οι ώρες απασχόλησης ημερησίως ήταν κατά μέσο όρο οκτώ. Πάντως, η καθημερινή παρουσία στο χώρο του γραφείου ήταν απαραίτητη.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ο προσωπικός στόχος που είχε τεθεί για την πρακτική άσκηση ήταν να λειτουργήσει σαν μια εξερεύνηση της φύσης του επαγγέλματος του μεταφραστή, ως προς τις δυσκολίες, τους περιορισμούς, αλλά και την ικανοποίηση και τις δεξιότητες που αποφέρει σε αυτόν που το ασκεί. Βέβαια δύο μήνες δεν ήταν αρκετοί για να διαμορφωθεί μια πλήρης εικόνα, αλλά έγινε προσπάθεια για την απόκτηση όσο το δυνατόν περισσότερης εμπειρίας. Σκοπός της πρακτικής άσκησης δεν ήταν αποκλειστικά η κάλυψη του αριθμητικού ορίου λέξεων που απαιτούνται για το portfolio της διπλωματικής, αλλά και η εξοικείωση με ένα μεγάλο μέρος του έργου του μεταφραστή υπό ρεαλιστικές συνθήκες, αποβλέποντας στην κατανόηση του ρόλου που επιτελεί και των ευθυνών που αναλαμβάνει μαζί με κάθε εργασία. Μια ακόμα προσωπική επιδίωξη ήταν να υπάρξει εξοικείωση με τις λύσεις που μπορούν να δοθούν σε συνήθη μεταφραστικά προβλήματα. Σε αυτή την ενότητα παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένα μεταφραστικά προβλήματα που προέκυψαν και οι λύσεις που δόθηκαν για την επίλυσή τους.

Τα είδη κειμένων που μου ανατέθηκαν στο πλαίσιο της πρακτικής ήταν ποικίλα. Αρχικά, το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί επαφή με πληθώρα αντικειμένων για τα οποία δεν υπήρξε γνωστικό υπόβαθρο εκ των προτέρων, οπότε η μετάφρασή τους έμοιαζε κάποιες φορές δυσχερής. Για παράδειγμα, ποτέ στο παρελθόν δεν είχε υπάρξει προσωπική ενασχόληση με νομικά κείμενα, ούτε απλού περιεχομένου έστω, όπως ιδιωτικά συμφωνητικά ή πιστοποιητικά. Είναι όμως γνωστό ότι τα νομικά κείμενα που χρειάζονται μετάφραση αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό του έργου που ανατίθεται στα μεταφραστικά γραφεία. Με αφορμή το παράδειγμα αυτό, ας αναφερθεί εδώ ότι οι δυσκολίες που προκύπτουν όταν δεν υπάρχει εξοικείωση με ένα είδος κειμένου, είναι πρωταρχικά η ορολογία και το λεξιλόγιο, δευτερευόντως το μορφοσυντακτικό επίπεδο και φυσικά το υφολογικό επίπεδο. Το βασικότερο εμπόδιο που εντοπίστηκε στη μετάφραση τέτοιων κειμένων ήταν το γεγονός ότι εμφανιζόντουσαν λέξεις που συναντούσα πρώτη φορά όχι μόνο στην ξένη γλώσσα, αλλά αρκετές φορές και στα ελληνικά. Φυσικά, η λύση σε αυτό το φαινομενικά δύσκολο πρόβλημα είναι η κατανόηση του όρου στην ξένη γλώσσα κατ' αρχήν, μέσω του συγκειμένου και μέσω επεξηγηματικών λεξικών. Στη συνέχεια, η

αναζήτηση της απόδοσης του όρου στη ΓΣ μπορεί να πραγματοποιηθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια, αφού είναι πια κατανοητή η αρχική έννοια και η λειτουργία που επιτελεί εντός του κειμένου (Newmark, 1998:10).

Όσον αφορά τα είδη κειμένων, στη διάρκεια της άσκησης μου ανατέθηκαν οικονομικές μεταφράσεις, τεχνικές μεταφράσεις και μία εργασία δημιουργικής μετάφρασης κειμένου που είχε σκοπό τη διαφήμιση και προώθηση υπηρεσιών αναψυχής (transcreation project). Εκτός από μετάφραση, σχεδόν κάθε φορά χρειαζόταν να γίνει επιμέλεια των κειμένων και κάποιες φορές μου ανατέθηκε επιμέλεια σε κείμενο τρίτου. Μετα-επιμέλεια έγινε μία φορά σε πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης που είχε μεταφραστεί από ελληνικά σε γαλλικά. Σε όλες τις περιπτώσεις, η προσωπική εργασία συνοδευόταν από τη χρήση διαδικτυακών αλλά και έντυπων λεξικών, μεταφραστικών εργαλείων και σίγουρα διαδικτυακών πηγών. Στο γραφείο υπήρχε δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο, αλλά και σε εξειδικευμένα λεξικά νομικής ορολογίας. Κάθε μετάφραση που πραγματοποιούνταν με αυτό τον τρόπο περνούσε από έλεγχο της επιβλέπουσας, επιστρέφοντας στη συνέχεια με τις διορθώσεις σε εμένα. Κατόπιν γινόταν μια συζήτηση περί των προβληματικών σημείων που παρουσίαζε η πρώτη εκδοχή του μεταφράσματος και αφού λάμβαναν χώρα κάποιες αλλαγές, στελνόταν διορθωμένη η τελική έκδοση. Το τελευταίο στάδιο αποτελούνταν από συγκριτική μελέτη του τελικού μεταφράσματος, συνοδευόμενου από αλλαγές της επιβλέπουσας, οι οποίες συνήθως παρουσιάζονταν με track changes στο Word. Οι τελικές εκδοχές είναι αυτές που απαρτίζουν το portfolio. Θεωρήθηκε μη λειτουργικό να περιληφθούν τα πρωτόλεια, καθώς περιείχαν λάθη και παραλείψεις οι οποίες κατανοήθηκε στην πορεία πώς να αποφεύγονται σε επόμενες περιπτώσεις.

Εξετάζοντας το έργο της μετάφρασης υπό θεωρητικό πρίσμα, συχνά δημιουργείται η μη ρεαλιστική εκτίμηση ότι το μεταφράζον υποκείμενο μπορεί να αποκωδικούσει και να ανακωδικούσει οποιοδήποτε μήνυμα, εφόσον αυτό έχει εκφραστεί προφορικά ή γραπτά σε μία γλώσσα που γνωρίζει τόσο καλά όσο και τη μητρική του. Μπαίνοντας όμως κάποιος στη διαδικασία να μεταφράσει, συνειδητοποιεί ότι στην πορεία εμφανίζονται ποικίλα προβλήματα. Όπως προαναφέρθηκε, το γεγονός ότι γνωρίζει κανείς άρτια μια γλώσσα δε σημαίνει ότι είναι καταρτισμένος σε όλους τους τομείς του επιστητού. Συνεπώς, είναι αναπόφευκτο να μην κατανοεί κάποια εξαρχής κάποια κείμενα ή αποσπάσματα

κειμένου, όχι γιατί δε γνωρίζει τις λέξεις, αλλά γιατί δεν γνωρίζει επαρκώς τα νοήματά τους. Εκτός αυτού, υπάρχουν και οι περιπτώσεις στις οποίες ο μεταφραστής είναι μεν σε θέση να καταλάβει το νόημα και να το εκφράσει με έναν τρόπο που ο ίδιος θεωρεί κατάλληλο, αλλά η επιλογή του αυτή να κρίνεται ως αυθαίρετη και αυτό διότι υπάρχει άλλη απόδοση που είναι κοινώς αποδεκτή και ενδείκνυται στη συγκεκριμένη περίπτωση. Μία από τις γνώσεις που αποκτήθηκαν μέσω της πρακτικής ήταν πως κάθε φορά οφείλει κανείς να βεβαιώνεται εάν υπάρχει η εν λόγω απόδοση για κάποια λέξη ή φράση πριν προχωρήσει σε απόδοσή της κατά το δοκούν.

Η διαδικασία της μετάφρασης έχει γίνει εμφανώς πιο πολύπλοκη με την εξέλιξη της πληροφορικής, αλλά η τελευταία έχει αποτελέσει και εργαλείο αποφυγής λαθών σε μεγάλο βαθμό. Ένας λόγος που συμβαίνει αυτό είναι οι διαθέσιμες ηλεκτρονικές πηγές που καθίστανται προσβάσιμες μέσω διαδικτύου. Τέτοιες πηγές κρίνονται εξαιρετικά χρήσιμες για το μεταφραστικό έργο, καθώς συχνά περιέχουν πρότυπα για κάποιο είδος κειμένου προς μετάφραση ή απαραίτητες πληροφορίες για την κατανόησή του (Gouadec, 2007:23-24). Ο μεταφραστής μπορεί επίσης να παρακολουθήσει συζητήσεις που έχουν λάβει χώρα σε μεταφραστικά φόρουμ πάνω σε κάποιο θέμα που τον απασχολεί, λαμβάνοντας έτσι δεύτερη γνώμη, που έπειτα μπορεί να διασταυρώσει από διαφορετικές πηγές. Άλλη δυνατότητα που προσφέρεται είναι η εύρεση παράλληλων σωμάτων κειμένου στα οποία περιέχεται η λέξη ή φράση που αναζητά. Βλέποντας πώς χρησιμοποιείται μια λέξη στο συγκεκριμένο της μπορεί να κατανοήσει πολύ καλύτερα το νόημά της αλλά και να την εντάξει με πιο εύστοχο τρόπο στο δικό του κείμενο. Παράδειγμα τέτοιου λεξικού αποτελεί το Linguee.

Ένα ακόμη στοιχείο που μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την ποιότητα μιας μετάφρασης είναι η ικανότητα του μεταφραστή να ψάχνει στις σωστές πηγές, γνωρίζοντας ποια θα του εμφανίσει τα πλέον σχετικά αποτελέσματα σε κάθε περίπτωση. Για παράδειγμα, το EUR-lex εμφανίζει συνήθως τα πιο αξιόπιστα αποτελέσματα για ορολογία της Ε.Ε., αλλά όχι και για γεωπονική ορολογία, για την οποία πιο αξιόπιστο είναι το IATE. Επίσης, υπάρχουν όροι που έχουν ήδη μεταφραστεί και είθισται να αποδίδονται έκτοτε με αυτόν τον τρόπο στη γλώσσα-στόχο, αλλά δεν μπορεί να βρει κανείς σε λεξικά, διότι είναι ειδικοί και χρησιμοποιούνται μόνο από συγκεκριμένους οργανισμούς ή εταιρίες. Η λύση σε αυτές τις περιπτώσεις είναι να πραγματοποιεί κανείς αναζήτηση στην ιστοσελίδα του εν λόγω οργανισμού ή εταιρίας. Οι περισσότεροι οργανισμοί, όπως ΜΚΟ,

εκπαιδευτικοί ή πολιτιστικοί φορείς, διαθέτουν ιστοσελίδες που απευθύνονται σε πολυάριθμα γλωσσικά κοινά. Εκεί, μπορεί να βρει κανείς μεταφράσεις των ορολογιών που χρησιμοποιούνται από τους εν λόγω φορείς ή οργανισμούς. Λόγου χάρη, για τη μετάφραση μιας βεβαίωσης παρακολούθησης σεμιναρίων του Ερυθρού Σταυρού από ελληνικά σε αγγλικά, η τακτική που ακολουθήθηκε ήταν να αναζητηθούν οι αντίστοιχες ορολογίες και ονόματα σεμιναρίων στην ιστοσελίδα του Red Cross. Έτσι, το πρόγραμμα εκπαίδευσης «Πρώτες βοήθειες για πολίτες» αποδόθηκε όπως φαινόταν στην αγγλική ιστοσελίδα του Ερυθρού Σταυρού, δηλαδή «First Aid Courses for Citizens». Στην περίπτωση που βεβαιωθεί κάποιος ότι δεν υπάρχει ήδη μετάφραση για κάποιους όρους, μπορεί να προβεί στη λύση του αυτοσχεδιασμού.

Ωστόσο, ακόμα και όταν καλείται κανείς να αυτοσχεδιάσει, υπάρχουν μέθοδοι που μπορούν να ακολουθηθούν για την αποφυγή άστοχων αποδόσεων ενός κειμένου. Για να εξηγηθεί καλύτερα αυτό το κομμάτι, θα γίνει μια σύντομη αναφορά στο πολυσυζητημένο θέμα του συγκεκριμένου, το οποίο παίζει πολλές φορές καθοριστικό ρόλο στις γλωσσικές επιλογές που πραγματοποιεί ο μεταφραστής. Στις περισσότερες λέξεις αντιστοιχούν ποικίλες αποδόσεις, καθεμία από τις οποίες ενδέχεται να παραπέμπει σε διαφορετικό πεδίο από τις υπόλοιπες. Τα μόνα στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν τον μεταφραστή στην επιλογή του πλέον κατάλληλου ισοδυναμίου στη γλώσσα-στόχο (ΓΣ), είναι αυτά που παρέχονται από το συγκεκριμένο και πολλές φορές βοηθούν στην κατανόηση του νοήματος που κρύβεται πίσω από μια άγνωστη λέξη, στον εντοπισμό του είδους κειμένου και στην διαχείριση του κειμένου σε υφολογικό επίπεδο. Επανερχόμενοι λοιπόν στα οφέλη που παρέχει το διαδίκτυο για το μεταφραστικό έργο, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ακόμα και η χρήση της μηχανής αναζήτησης μπορεί να βοηθήσει σε αυτή τη διαδικασία, αφού για κάθε συνδυασμό λέξεων παρουσιάζει έναν αριθμό αποτελεσμάτων. Εάν για παράδειγμα πληκτρολογήσουμε έναν συνδυασμό λέξεων και ο αριθμός αποτελεσμάτων είναι πολύ μικρός σε σχέση με τον προσδοκώμενο, τότε είναι πολύ πιθανό να πρόκειται για συνδυασμό λέξεων που δε χρησιμοποιείται και επομένως συνεχίζουμε να αναζητάμε πιο κατάλληλους συνδυασμούς. Επίσης, με μια απλή αναζήτηση εμφανίζονται τα διάφορα κείμενα που ενδεχομένως περιέχουν τη λέξη ή φράση που μας ενδιαφέρει και έτσι, μπορούμε να την εξετάσουμε μέσα στο συγκεκριμένο της και να συγκρίνουμε μεταξύ τους κείμενα που μας εμφανίζονται, ώστε να δούμε σε ποιο είθισται να

χρησιμοποιείται περισσότερο. Πρόκειται ωστόσο για μια εμπειρική μέθοδο της οποίας η αξιοπιστία δεν είναι απόλυτη, αλλά σε γενικές γραμμές μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν πρακτικός τρόπος επαλήθευσης της ορθότητας μιας πιθανής απόδοσής μας και παράλληλα, σαν τρόπος επιλογής ανάμεσα στις διάφορες αποδόσεις που ενδεχομένως υφίστανται.

Παρά τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν τα διαδικτυακά λεξικά, εκ των οποίων το κυριότερο είναι αναμφίβολα το στοιχείο της ευκολίας στη χρήση και η εξοικονόμηση χρόνου, εξακολουθούν να υστερούν σε κάποια σημεία σε σύγκριση με τα έντυπα λεξικά. Το κυριότερο μειονέκτημα που εμφανίζουν είναι η απουσία κάποιων λημμάτων και ειδικής ορολογίας. Κατά τη διάρκεια της πρακτικής χρειάστηκε αρκετές φορές να γίνει αναζήτηση σε έντυπα λεξικά, συχνότερα σε νομικό λεξικό, για όρους των οποίων η μετάφραση δεν ήταν διαθέσιμη στο διαδίκτυο.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Αναπόσπαστο κομμάτι του επαγγέλματος του σύγχρονου μεταφραστή είναι η χρήση μεταφραστικών εργαλείων, τα οποία τείνουν να αναβαθμίζονται συνεχώς. Τα μεταφραστικά εργαλεία είναι πλατφόρμες που λειτουργούν με μνήμες, δηλαδή, αποθηκεύοντας δεδομένα που επεξεργάστηκαν προηγούμενοι χρήστες και καθιστώντας τα διαθέσιμα στους επόμενους, όταν υπάρξει κάποια ομοιότητα ανάμεσα στο παλιό και το νέο απόσπασμα κειμένου. Η μνήμη αυτή του εργαλείου λέγεται cloud και κάθε χρήστης μιας πλατφόρμας που λειτουργεί με τον παραπάνω τρόπο συνεισφέρει στον εμπλουτισμό και κατ' επέκταση στην αναβάθμισή της. Εναλλακτικά, κάποια εργαλεία λειτουργούν με ιδιωτική μνήμη, δηλαδή βάσει των δεδομένων με τα οποία τροφοδοτούνται από τον ίδιο το χρήστη, εφ' όσον εκείνος το επιλέξει. Συνήθως η ιδιωτική μνήμη είναι πιο αξιόπιστη διότι συγκεντρώνει πληροφορίες που ο ίδιος ο χρήστης έχει διασταυρώσει στο παρελθόν και μπορεί συνεπώς να βασίζεται στην εγκυρότητά τους.

Ο λόγος που αυτές τα μεταφραστικά εργαλεία έγιναν τόσο δημοφιλή μεταξύ των μεταφραστών σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, είναι κυρίως η εξοικονόμηση χρόνου που μπορούν να προσφέρουν. Η μετάφραση σαν επάγγελμα διέπεται από τους κανόνες της αγοράς εργασίας, που σημαίνει ότι στόχος ενός επαγγελματία μεταφραστή είναι να παράγει ποιοτικό έργο σε όσο το δυνατόν λιγότερο χρόνο. Συχνά, τα περιθώρια είναι στενά και ο φόρτος εργασίας μεγάλος. Τα μεταφραστικά εργαλεία συνεισφέρουν στην μερική επίλυση αυτού του προβλήματος, αφού βοηθάνε τον μεταφραστή να αποφύγει την αναζήτηση εννοιών που έχουν κάνει άλλοι πριν από αυτόν, ή ο ίδιος στο παρελθόν. Επιπροσθέτως, δίνουν μια αρχική εικόνα για το περιεχόμενο του μεταφράσματος (Gouadec, 2007:91-92).

Αναμφίβολα όμως, μια επίσης σημαντική συνεισφορά των εν λόγω εργαλείων είναι η μορφοποίηση του τελικού κειμένου. Πρόκειται για μια πολύ σημαντική εργασία η οποία είναι συχνά χρονοβόρα, αφού απαιτεί προσοχή στην κάθε λεπτομέρεια, από το στίλ της γραμματοσειράς μέχρι την εισαγωγή πινάκων και την κατάλληλη παραγραφοποίηση που χρειάζονται ώστε το μετάφρασμα να παρουσιάζει, ιδανικά, την ίδια εικόνα με το πρωτότυπο. Τα περισσότερα εργαλεία παρέχουν αυτό το αποτέλεσμα χωρίς να χρειαστεί καμία παρέμβαση από τον μεταφραστή. Σε αρκετά κείμενα που μου ανατέθηκε να μεταφράσω κατά τη διάρκεια της πρακτικής και για τα

οποία δεν χρησιμοποίησα μεταφραστικό εργαλείο, η επεξεργασία κάποιων πινάκων ώσπου να γίνουν ίδιοι με τους πίνακες του αντίστοιχου πρωτοτύπου αποδείχθηκε πιο χρονοβόρα διαδικασία από την ίδια τη μετάφραση κάποιων κειμένων. Αυτό έγινε για παράδειγμα με ένα απολυτήριο λυκείου, στο οποίο συνάντησα γνωστούς όρους από προηγούμενη μετάφραση, όμως ο πίνακας χρειαζόταν να γίνει από την αρχή.

Για τους σκοπούς της πρακτικής άσκησης δημιουργήθηκε ένας λογαριασμός στο MateCat στον οποίο συνδεόμουν κάθε φορά που χρειαζόταν να γίνει μηχανική μετάφραση ενός κειμένου. Αποδείχθηκε αποτελεσματικό εργαλείο για τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω, ιδιαίτερα για κείμενα στα οποία δεν υπήρχε ειδική ορολογία, όπως μια σειρά συνομιλιών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σχετικά με την παράδοση ενός φορτίου. Σε αυτή την περίπτωση οι διορθώσεις που χρειάστηκε να γίνουν ήταν σχετικές με το επίπεδο λόγου ή με τη σύνταξη που έμοιαζε σε κάποια σημεία αφύσικη. Όμως σε γενικές γραμμές βοηθούσε στο να αποδίδονται κάποιες φράσεις ομοιόμορφα, όπως γινόταν και στο πρωτότυπο, ενώ η όλη διαδικασία ολοκληρώθηκε σχετικά σύντομα. Από την άλλη, το ίδιο εργαλείο αποδείχθηκε αποπροσανατολιστικό όταν χρησιμοποιήθηκε για τη μετάφραση ενός συμφωνητικού με τη χρήση cloud, καθώς δεν διέθετα τις γνώσεις για να διορθώσω το κείμενο που παρουσιάστηκε. Το συμπέρασμα που εξάχθηκε με αφορμή αυτό το παράδειγμα, ήταν ότι ίσως είναι προτιμότερο να αναλαμβάνεται η μετάφραση κάποιων ειδικών κειμένων από το μηδέν, γιατί χτίζεται σταδιακά και δεν προϋδεάζεται κανείς για το πώς θα πρέπει να αποδώσει κάποιους όρους στη ΓΣ.

Τα μειονεκτήματα που ενδέχεται να παρουσιάσει η χρήση μεταφραστικών εργαλείων σε σύγκριση με την παραδοσιακή τακτική που ακολουθείται κατά την επιτέλεση της μεταφραστικής διαδικασίας, σχετίζονται με την επαφή που έχει ο χρήστης τους με το κείμενο προς επεξεργασία. Αυτή η επαφή ξεκινάει από τον αποσπασματικό τρόπο με τον οποίο του εμφανίζεται το κείμενο, δηλαδή από το ότι το βλέπει και το επεξεργάζεται χωρισμένο σε αποσπάσματα κειμένου (segments) και όχι σαν ενιαίο κείμενο. Παρά τα θετικά που παρουσιάζει αυτή η επεξεργασία, ενέχει τον κίνδυνο να αποπροσανατολίσει κάποιον που εστιάζει στην λέξη προς λέξη αντιστοιχία, με αποτέλεσμα να παράξει ένα κείμενο που στερείται συνοχής σε πολλά σημεία, από ασυνέχεια στη χρήση αντωνυμιών, μέχρι παράδοξες λεξιλογικές επιλογές. Αν και κάποια είναι «εκπαιδευμένα» να διαλέγουν την κατάλληλη μετάφραση βάσει συγκεκριμένου, υπάρχει πάντα η πιθανότητα να μην έχουν

τροφοδοτηθεί με τα απαραίτητα δεδομένα για να κάνουν τη σωστή επιλογή σε κάποιες περιπτώσεις. Το ακόλουθο χαρακτηριστικό παράδειγμα συναντήθηκε κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης όπου χρησιμοποιήθηκε το MateCat για τη μετάφραση μιας μπροσούρας.

- Celestyal Cruises in Cuba includes the chance to visit UNESCO World Heritage Sites and National Parks & **Preserves**.
- Η κρουαζιέρα της Celestyal Cruises στην Κούβα περιλαμβάνει την ευκαιρία να επισκεφθείτε την Παγκόσμια Κληρονομιά της UNESCO και τα Εθνικά Πάρκα και **Κονσέρβες**.

Πάντως, παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που υπάρχουν, γεγονός παραμένει ότι μόνο μέσα από προσωπική εμπειρία και διαρκή τριβή μπορεί κανείς να βρει την πιο κατάλληλη μέθοδο που υπάρχει για τον ίδιο ώστε να χειρίζεται τα μεταφραστικά εργαλεία εποικοδομητικά. Τα συμπεράσματα που αναφέρθηκαν παραπάνω αποκτήθηκαν μέσω της πρακτικής άσκησης, καθώς κάποιες από τις εργασίες πραγματοποιήθηκαν με χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι πλατφόρμες MateCat και Trados.

Αυτές οι δύο πλατφόρμες εμφανίζουν σημαντικές διαφορές, καθώς για τη χρήση της πρώτης είναι απαραίτητη η σύνδεση στο διαδίκτυο, ενώ για τη δεύτερη όχι. Επίσης, στο MateCat υπάρχει η επιλογή εργασίας με τη χρήση του cloud ή ιδιωτικής μεταφραστικής μνήμης, όπως προαναφέρθηκε. Αυτή η επιλογή ενδείκνυται για αρχεία που είναι απόρρητα και ο μεταφραστής δεν επιθυμεί να γνωστοποιηθούν σε επόμενους χρήστες. Η εν λόγω λειτουργία φάνηκε εξαιρετικά χρήσιμη για αρχεία όπως μια σύμβαση εργολαβίας, που περιείχε προσωπικά δεδομένα του πελάτη. Το MateCat είναι μια εξαιρετικά χρήσιμη, αλλά παράλληλα εύκολη στη χρήση πλατφόρμα μετάφρασης, καθώς στην ιστοσελίδα μπορεί κανείς να βρει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για το χειρισμό των εργαλείων που προσφέρει, τον τρόπο που λειτουργεί, καθώς και απαντήσεις στα πιο συχνά ερωτήματα.

Το Trados από την άλλη είναι μια πλατφόρμα που για να χρησιμοποιηθεί πρέπει να αγοραστεί και να εγκατασταθεί στον υπολογιστή του χρήστη. Κατά τη διάρκεια της πρακτικής υπήρξε η δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί για τους σκοπούς της, καθώς υπήρξε εγκατεστημένη στον υπολογιστή του γραφείου η έκδοση του 2017. Λειτουργεί μεταξύ άλλων, με γλωσσάρια που έχουν δημιουργηθεί για τη

μετάφραση κάθε κειμένου πριν αρχίσει η επεξεργασία του στο excel και τα οποία έχουν περαστεί στο πρόγραμμα. Διαθέτει περισσότερα και πιο πολύπλοκα εργαλεία από το MateCat, προσόν που το καθιστά απαραίτητο σε πολλούς επαγγελματίες. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε στη λειτουργία «concordance», η οποία με ένα απλό κλικ βοηθά τον μεταφραστή να ανατρέξει σε μεταφράσεις της ίδιας λέξης που είχε κάνει στο παρελθόν και στο συγκεκριμένο αυτής της λέξης. Στη διάρκεια της πρακτικής δεν χρησιμοποίησα το Trados όσο το MateCat, αλλά μετέφρασα ένα κείμενο με το οποίο είχε ασχοληθεί προηγουμένως η επιβλέπουσα, με γλωσσάριο που είχε ήδη δημιουργήσει. Επίσης, εξοικειώθηκα στοιχειωδώς με το περιβάλλον εργασίας του Trados. Το πρόγραμμα φάνηκε ιδανικό για περιπτώσεις κειμένου που, για λόγους ασφάλειας προσωπικών δεδομένων, είναι προτιμότερο να μην επεξεργάζεται με χρήση cloud. Εκτός αυτού, παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι στο περιβάλλον εργασίας εμφανίζονται όλα τα τμήματα του μεταφρασμένου κειμένου, μέχρι το σημείο που βρισκόμαστε, πράγμα που προσωπικά, θεώρησα βοηθητικό ως προς τη διατήρηση συνοχής του μεταφράσματος.

Μία από τις εργασίες που μου ανατέθηκαν κατά την πρακτική άσκηση ήταν η μετάφραση του ίδιου εγγράφου δύο φορές, αφήνοντας κάποιο διάστημα να μεσολαβήσει, τη μία χωρίς τη χρήση εργαλείων και την άλλη χρησιμοποιώντας το MateCat. Για το σκοπό αυτής της εργασίας επιλέχθηκε ένα transcreation project, δηλαδή μια μετάφραση που χρειάζεται να αποκλίνει πολύ από το πρωτότυπο προκειμένου να δημιουργήσει στον αναγνώστη του τελικού κειμένου τις εντυπώσεις που είχε δημιουργήσει το πρωτότυπο. Για να είναι επιτυχημένη μια τέτοια μετάφραση, χρειάζεται δημιουργική σκέψη και πλήρης κατανόηση του νοήματος και του ύφους του αρχικού κειμένου, ώστε να υπάρξουν τα στάδια της αποκωδίκευσης του μηνύματος και ύστερα της ανακωδίκευσής του χωρίς προσκόλληση στη φόρμα του πρωτοτύπου.

Αυτό που διαπιστώθηκε λοιπόν, ήταν ότι η δεύτερη μετάφραση δεν απέδωσε το νόημα τόσο ικανοποιητικά, καθώς ακολουθήθηκε πιο πιστά το αρχικό κείμενο, δεν δόθηκε τόσο περιθώριο για αυτοσχεδιασμό διότι ήδη υπήρχε προτεινόμενο από την πλατφόρμα κείμενο. Έτσι, πολλές φορές δεν δόθηκε προσοχή σε χαρακτηριστικά κειμένου που πρέπει να αποφεύγονται, για παράδειγμα ότι η χρήση πολλών επιθέτων σε ένα κείμενο ελκύει την προσοχή στον αγγλόφωνο αναγνώστη, αλλά στον ελληνόφωνο το αποτέλεσμα μοιάζει υπερβολικό. Ενώ στην μετάφραση χωρίς χρήση

εργαλείων μπορούσε κανείς να εντοπίσει τί χρειαζόταν αφαίρεση βάσει του τι ακολουθούσε, στην πλατφόρμα του MateCat μεταφράζονταν αποσπασματικά κομμάτια κειμένου, με αποτέλεσμα να παραχθεί ένα κείμενο που φαινόταν να έχει μεταφραστεί με σχετικά μηχανικό τρόπο.

ΠΟΙΟΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Αναπόσπαστο κομμάτι των εργασιών του μεταφραστή αποτελεί και ο ποιοτικός έλεγχος. Αυτό το βήμα είναι το τελευταίο στάδιο της μεταφραστικής διαδικασίας, αλλά είναι εξίσου απαραίτητη η προσεκτική ολοκλήρωσή του για τη διασφάλιση ενός έγκυρου και ποιοτικού κειμένου στη ΓΣ. Οι ποιοτικοί έλεγχοι χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, δηλαδή στην επιμέλεια και το λεγόμενο proofreading. Με τον όρο επιμέλεια γίνεται αναφορά στις διορθώσεις που επιδέχονται οι μεταφράσεις που έχουν συνταχθεί από ανθρώπους, ενώ με το proofreading γίνεται αναφορά σε διόρθωση προϊόντων μηχανικών μεταφράσεων. (Gouadec, 2007: 24)

Η επιμέλεια αναφέρεται κυρίως στη διόρθωση οποιουδήποτε σφάλματος παρουσιάζεται στη επιφανειακή δομή αλλά και στη νοηματική συνοχή ενός μεταφράσματος. Συνήθη λάθη που εντοπίζονται κατά τη διαδικασία της επιμέλειας, είναι ορθογραφικά ή γραμματικά λάθη, τμήματα του πρωτοτύπου κειμένου που παραλείφθηκε να μεταφραστούν, ή προβληματική μορφοποίηση. Ας σημειωθεί εδώ ότι ο μεταφραστής είναι το πρόσωπο που τελικά θα δεχτεί ή θα απορρίψει αυτές τις προτάσεις. Η έννοια του post- editing αναφέρεται σε οποιοδήποτε έλεγχο, επιμέλεια και διόρθωση μετάφρασης την οποία έχει παραγάγει μεταφραστική μηχανή. Μάλιστα, σήμερα υπάρχει σαν ξεχωριστός επαγγελματικός κλάδος από εκείνον του μεταφραστή και πολλοί επαγγελματίες το θεωρούν πολλά υποσχόμενο. (Gouadec, 2007: 25)

Σύμφωνα με τη θεωρία της γερμανίδας γλωσσολόγου House (2015), το κάθε κείμενο είναι εντεταγμένο σε μια πολύ συγκεκριμένη κατάσταση που ο μεταφραστής οφείλει να κατανοήσει και να έχει υπόψη του όσο μεταφράζει. Για την ίδια, η αξιολόγηση των μεταφράσεων είναι εφικτή αμέσως μετά το στάδιο της ανάλυσης του πρωτοτύπου, καθώς αν σε δεύτερο χρόνο γίνει αντιληπτό ότι το πρωτότυπο διαφέρει εμφανώς από το μετάφρασμα σε συγκυριακά χαρακτηριστικά (situational features), τότε τα δύο κείμενα δεν είναι από λειτουργικής άποψης ισοδύναμα και η μετάφραση δεν είναι ποιοτική.

Στην πορεία της πρακτικής άσκησης υπήρξαν λίγες φορές που μου δόθηκε κείμενο για επιμέλεια, σε μεταφράσεις από ελληνικά προς γαλλικά. Αυτές τις φορές

διαπιστώθηκε η δυσκολία που παρουσιάζει το έργο του επιμελητή, καθώς είναι το τελευταίο στάδιο της μετάφρασης και πρέπει να δοθεί πολύ μεγάλη προσοχή σε κάθε στοιχείο, ώστε να αποφευχθούν λάθη που έχουν συμβεί ως προς αυτό το σημείο. Η μόνη σημαντική αλλαγή που αντιλήφθηκα ήταν η απουσία από το μετάφρασμα ενός χωρίου που δήλωνε το νομό γέννησης της κατόχου. Η γενική παρατήρηση από τις λίγες αυτές περιπτώσεις που εξετάστηκαν, ήταν ότι τα λάθη που γίνονται πιο συχνά δεν αφορούν το περιεχόμενο, αλλά τη μορφή του κειμένου (έλλειψη διαστημάτων μεταξύ λέξεων ή μικρά αντί κεφαλαία γράμματα).

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ

Τα συμπεράσματα που έχουν παρατεθεί μέχρι στιγμής, αρκούν για να αποσαφηνιστεί η χαώδης απόσταση που υπάρχει ανάμεσα στην επαγγελματική μετάφραση και την μεταφραστική άσκηση όπως λαμβάνει χώρα σε ακαδημαϊκό πλαίσιο. Η τελευταία αποτελεί γλωσσολογική άσκηση που πραγματοποιείται επί τούτου, συνήθως σε κείμενα που παρουσιάζουν κάποιο λογοτεχνικό ή επιστημονικό ενδιαφέρον και δεν δημοσιεύεται. Ούτε όμως η επαγγελματική μετάφραση πραγματοποιείται επί ίσοις όροις με τη μετάφραση σαν χόμπι, η οποία πραγματοποιείται υπό τους ρυθμούς και τις συνθήκες που επιλέγει ο ίδιος ο μεταφραστής. Από την άλλη, όσοι έχουν επιλέξει να μεταφράζουν για επαγγελματικούς σκοπούς, δεν αντλούν πάντοτε ευχαρίστηση από τη δουλειά τους, αλλά αντιμετωπίζουν το όλο θέμα περισσότερο επιχειρηματικά. (Gouadec, 2007: 3)

Στα παραπάνω, προστίθεται και η επαγγελματική σχέση με ανθρώπους και οι ιδιαιτερότητες που μπορεί να παρουσιάσει αυτή. Μια διαπίστωση που έγινε κατά το σύντομο διάστημα της πρακτικής άσκησης, ήταν ότι ο ανθρώπινος παράγοντας μπορεί ενίοτε να παίξει καθοριστικό ρόλο στη δουλειά του μεταφραστή. Είτε πρόκειται για συνεργάτες είτε για πελάτες, είναι πολύ σημαντικό σε αυτό το επάγγελμα να υπάρχει κλίμα εμπιστοσύνης για να μπορεί να διεκπεραιώνεται το εκάστοτε έργο εμπρόθεσμα και με όσο το δυνατόν λιγότερες διορθώσεις εκ των υστέρων. Όσον αφορά τη συνεργασία με την επιβλέπουσα, μπορεί να ειπωθεί εδώ ότι βοήθησε στη διαμόρφωση μιας εικόνας για το πώς οφείλει κανείς να κινείται για να είναι συνεπής με τους συναδέλφους του. Αρχικά, κρίνεται απαραίτητο να υπάρχει συνεχής διαθεσιμότητα για επικοινωνία, καθώς ο ένας πρέπει να ενημερώνει τον άλλον για τυχόν αλλαγές που προκύπτουν, για διευκρινίσεις και προβληματισμούς που εμφανίζονται, αλλά και για τις διορθώσεις που γίνονται ώσπου να δοθεί σε ένα κείμενο η τελική του μορφή. Είναι επίσης χρήσιμο να υπάρχει αντίληψη για τις δυνατότητες καθενός από τους συνεργάτες και γνώση των ικανοτήτων του ώστε να διαμοιράζεται το έργο με τρόπο που δεν θα πιέσει κάποιον παραπάνω και θα αποφευχθούν έτσι πολλά λάθη. Τέλος, λόγω χρονικού περιορισμού που υπάρχει στη δουλειά αυτή, πολλές φορές χρειάζεται κανείς να είναι ψύχραιμος και να εστιάζει

στις εργασίες που πρέπει να ολοκληρωθούν, ειδάλλως το κλίμα γίνεται φορτισμένο και δεν ευνοεί τη μεθοδική εργασία.

Το άλλο πεδίο όπου εμπλέκεται ο παράγοντας της συνεργασίας στο επάγγελμα του μεταφραστή, είναι η συνεννόηση με τον πελάτη. Η συνεννόηση μαζί του ώστε να κατανοηθούν οι ανάγκες του είναι πρωταρχικής σημασίας. Επίσης, δεν είναι λίγες οι φορές που η συζήτηση με τον πελάτη είναι αναγκαία ώστε να γίνουν σαφείς οι χρονικές προθεσμίες που υπάρχουν και να ζητηθούν κάποια στοιχεία που χρειάζονται για το μεταφραστικό έργο. Μια χαρακτηριστική περίπτωση ελλιπούς συνεννόησης με πελάτη που καθυστέρησε την επικύρωση και αποστολή του μεταφράσματος, αποτέλεσε η αναλυτική βαθμολογία που παρατίθεται στο portfolio. Ελλείπει εμπειρίας σχετικά με τη μετάφραση ονομάτων, θεωρήθηκε από μεριάς μου ότι έπρεπε να γίνει μεταγραφή με απλογράφηση στο όνομα της κατόχου, που είναι ο πλέον συνηθισμένος τρόπος μεταφοράς ονομάτων από ΓΠ σε ΓΣ. Αυτή η επιλογή, είχε σαν συνέπεια, όταν η μετάφραση του εγγράφου ήταν ολοκληρωμένη και είχε σταλεί στην κάτοχο, να ξαναγυρίσει πίσω για επεξεργασία. Ο λόγος ήταν το όνομα της κατόχου όπως ήταν γραμμένο με λατινικούς χαρακτήρες, αφού με τη μεταγραφή θα άρχιζε από «Mr», αλλά στην αστυνομική ταυτότητα ήταν καταγεγραμμένο με «B». Μετά από αυτή την περίπτωση, η τακτική που ακολουθούνταν ήταν να ερωτώνται οι ενδιαφερόμενοι για το πώς αναγράφεται στην αστυνομική τους ταυτότητα το όνομά τους με λατινικά, καθώς πρόκειται για ένα στοιχείο βαρύνουσας σημασίας, ιδιαίτερα όταν ο λόγος γίνεται για επίσημο έγγραφο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την εμπειρία της πρακτικής άσκησης είναι ποικίλα και σχετίζονται με τη διαμόρφωση μιας συνολικής εντύπωσης για το επάγγελμα του μεταφραστή, μια εντύπωση που με τη σειρά της δε θα μπορούσε παρά να επηρεάσει και προσωπικές μου αποφάσεις ως προς τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Το πρώτο συμπέρασμα που βγήκε μέσα από αυτή τη διαδικασία, είναι ότι το να έχει παρακολουθήσει κανείς κάποια θεωρητικά μαθήματα δεν αρκεί για να ασκήσει το επάγγελμα του μεταφραστή. Οποιοδήποτε τέτοιο μάθημα λειτούργησε μονάχα σαν μια εισαγωγή στη μετάφραση και σαν εξοικείωση με βασικές της αρχές. Παρομοίως, έγινε απολύτως κατανοητό ότι η γνώση μιας ξένης γλώσσας (που θα αποτελέσει μία εκ του ζεύγους γλωσσών στο οποίο εργάζεται κανείς) αποτελεί αναγκαία αλλά όχι ικανή προϋπόθεση για να γίνει κανείς επαγγελματίας μεταφραστής.

Αναμφίβολα η πρακτική άσκηση αποτέλεσε για εμένα διαφωτιστική εμπειρία. Ήταν ένας άμεσος τρόπος μετάβασης από τη μελέτη της θεωρίας στην εφαρμογή της, που μου επέτρεψε να προσεγγίσω με πιο πρακτικό τρόπο το πολύπλευρο ζήτημα της μετάφρασης. Στο διάστημα που διήρκεσε αυτή η εκπαίδευση υπήρξαν φορές που φαινόταν ότι το αποτέλεσμα της προσπάθειας που γινόταν εκ μέρους μου δεν θα ήταν ικανοποιητικό, ιδίως στην αρχή. Αυτό όμως που τελικά λειτούργησε ενθαρρυντικά, ήταν ότι όσο περνούσε ο καιρός και έχοντας καθοδήγηση, ένιωθα ότι μου ήταν όλο και πιο οικείο το πώς χρειαζόταν να κινηθώ. Εκτός αυτού, προς το πέρας της πρακτικής άσκησης τα μεταφράσματα που παρέδίδα στην επιβλέπουσα επιδέχονταν λιγότερες διορθώσεις απ' ό, τι αρχικά. Φάνηκε έτσι ότι η εκπαίδευση που οδηγεί σε αυτό το στόχο είναι ένας δρόμος γεμάτος προκλήσεις που αν αντιμετωπιστούν, νιώθει κανείς πιο ικανός σαν ατομικότητα. Μιλώντας για κάποιες από αυτές τις προκλήσεις, προσωπικά μου φαινόταν ακατόρθωτος ο χειρισμός λογισμικών, κάποια εκ των οποίων περιγράφηκαν παραπάνω. Παρόλα αυτά διαπιστώθηκε η χρησιμότητά τους και υπήρξε προσωπική βελτίωση, ακόμα και στη χρήση του Microsoft Word, στο οποίο εξοικειώθηκα με πολλές λειτουργίες και συντομεύσεις.

Εν ολίγοις, χάριν της πρακτικής διαπιστώθηκε βιωματικά ότι το επάγγελμα του μεταφραστή συνιστά μια πολυεπίπεδη ενασχόληση, όπου κρίνεται απαραίτητο να

είναι κανείς άγρυπνος παρατηρητής των εξελίξεων σε πολυάριθμους τομείς, από το πολιτικό γίνεσθαι μέχρι τις τεχνολογικές εξελίξεις. Όμως, παρά το γεγονός ότι η δεδομένη ενασχόληση γεννά πίεση, ιδιαίτερα όταν τα χρονικά περιθώρια είναι στενά ή όταν εμφανίζονται απρόοπτα, δημιουργεί προσωπικότητες που βρίσκονται σε διαρκή επαγρύπνηση για τυχόν σημαντικές εξελίξεις. Ας επιτραπεί να γίνει εδώ ένα σχόλιο που κατά κάποιο τρόπο συνοψίζει την εμπειρία μου από την πρακτική άσκηση. Η εργασία του μεταφραστή δεν ολοκληρώνεται όταν παραδίδει το μετάφρασμα στον ενδιαφερόμενο, αλλά συνεχίζει να ζυμώνεται στη σκέψη του, αφήνοντάς του ως παρακαταθήκη όσα έμαθε προσπαθώντας να φτάσει στη δημιουργία του μεταφράσματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Baker, Mona (1992). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. Λονδίνο & Νέα Υόρκη: Routledge.

Gouadec, Daniel (2007). *Translation as a Profession*. Άμστερνταμ & Φιλαδέλφεια: John Benjamins Publishing Company.

House, Juliane (2015). *Translation Quality Assessment: Past and Present*. Οξφόρδη & Νέα Υόρκη : Routledge.

Newmark Peter (1987). *A textbook of translation*. Χάρλοου: Pearson Education.